Docentenhandleiding: Het geheim van de sloot

Groep 4 · taal, natuur · Leven in en om de sloot · 180 min

Doelen

- Ik lees een raadsel precies en weet wanneer een antwoord zeker is
- Ik ontcijfer drie soorten geheimschrift en schrijf er zelf een briefje in
- Ik bouw nieuwe woorden met een woordladder en door woorden aan elkaar te plakken
- Ik sorteer slootdieren op twee kenmerken tegelijk
- Ik maak zelf een raadsel, een code en een puzzel voor een klasgenoot

Overzicht

Over dit project

Een taalbundel in vier delen voor snelle lezers en schrijvers. De leerling krijgt het **slootschrift** van Opa Snoek: een oud schrift dat iemand in het gras bij de sloot vond. Opa keek zijn leven lang naar de dieren in de sloot en schreef alles op, maar verstopte het in raadsels, geheimschrift en woordpuzzels. De vinder kon niet alles oplossen en geeft het schrift door aan de leerling.

Elk deel is een bladzijde van het schrift: **raadsels** (wie ben ik?), drie soorten **geheimschrift** (een cijfercode, een schuifcode en Opa's eigen hekjesschrift), **woorden bouwen** (woordladders en samengestelde woorden) en tot slot een **slootregister** om te sorteren en een **kruiswoordpuzzel** met een geheim woord.

Het is taal, maar anders dan in de methode: geen nieuwe regels of begrippen van later, wel **nadenken over taal**. Waarom past een raadsel bij twee dieren? Waarom is IJ in een code twee letters? Waarom is een rietvogel een vogel en geen riet? Daarmee raakt de bundel de kerndoelen voor Nederlands over woordenschat en taalbeschouwing. De dieren en hun kenmerken komen uit de natuur bij de sloot; dat geeft de raadsels en het sorteren een echte inhoud.

In elk deel maakt de leerling ook iets voor een ander: een raadsel, een geheim briefje, een woordladder, een puzzel. Opa's briefjes staan op papier in het boekje, ondertekend met zijn naam. Er spreken geen andere personages.

Materialen

- Potlood en gum
- Kladpapier
- Een kleurpotlood (voor de grijze vakjes van de kruiswoordpuzzel)

Voorbereiding

- Elk deel duurt ongeveer 45 minuten en past in de tijd die vrijkomt door het compacten.
- Lees het hekjesschrift (deel 2) zelf even door. Het is de lastigste code: het helpt als u één letter kunt voordoen.
- Regel per deel een klasgenoot die het zelfgemaakte raadsel, briefje of de puzzel wil oplossen.

Introductie

Laat de tekening van de sloot zien en wijs het schrift in het gras aan. Vraag: wat zou iemand in een schrift over een sloot schrijven? Lees samen het eerste briefje van Opa Snoek. Vertel dat Opa niets gewoon opschrijft: wie zijn schrift wil lezen, moet zijn raadsels en codes kraken.

Differentiatie

- Snel klaar: de extra uitdaging aan het eind van elk deel.
- Moeite met de cijfercode: laat de leerling het alfabet opzeggen en op de codestrook meewijzen.
- Vast bij het hekjesschrift: leg een vinger op het teken en zoek in de sleutel het hokje met dezelfde lijntjes. Kijk daarna pas naar de stip.
- Vast bij een woordladder: vraag welke letter je zou kunnen veranderen, en probeer ze één voor één.
- Moeite met lezen: lees de briefjes van Opa voor. De opdrachten zelf zijn kort.

Beoordeling

De woorden, codes, keuzevragen, de volgorde-opdracht, het sorteerschema en de kruiswoordpuzzel worden automatisch nagekeken. Het zelfgemaakte werk (raadsel, briefje, woordladder, fantasiedier, puzzel) beoordeelt u met de criteria in deze handleiding. Kijk vooral of het werkt voor een ander: kan een klasgenoot het raadsel raden, het briefje ontcijferen, de puzzel oplossen?

Notities

Het gesprek na elk deel is belangrijker dan het nakijken. Vraag steeds "hoe weet je dat zeker?" en "kan het ook anders?".

1. Wie ben ik? · 45 min

Raadsels vragen **precies lezen**: elke aanwijzing telt, en een antwoord is pas zeker als het bij alle aanwijzingen past. De volgorde-opdracht laat zien hoe een goed raadsel werkt: van vaag naar precies. Met Opa's tabel redeneert de leerling als een detective, en ontdekt dat een raadsel soms twee antwoorden heeft. Tot slot woorden met twee betekenissen (pad, bot, bij): daar zit de grap van veel raadsels.

Vragen voor het gesprek:

- Bij welke aanwijzing wist je het antwoord zeker? Waarom pas daar?
- Waarom kon je het raadsel met vier poten niet zeker oplossen?
- Wat maakt een raadsel goed?

Ik vond het in het gras bij de sloot: een oud schrift met een elastiek erom. De kaft was een beetje nat. Op de voorkant stond: **Slootschrift van Opa Snoek**.

Ik heb het gelezen, maar ik kon niet alles oplossen. Daarom geef ik het aan jou.

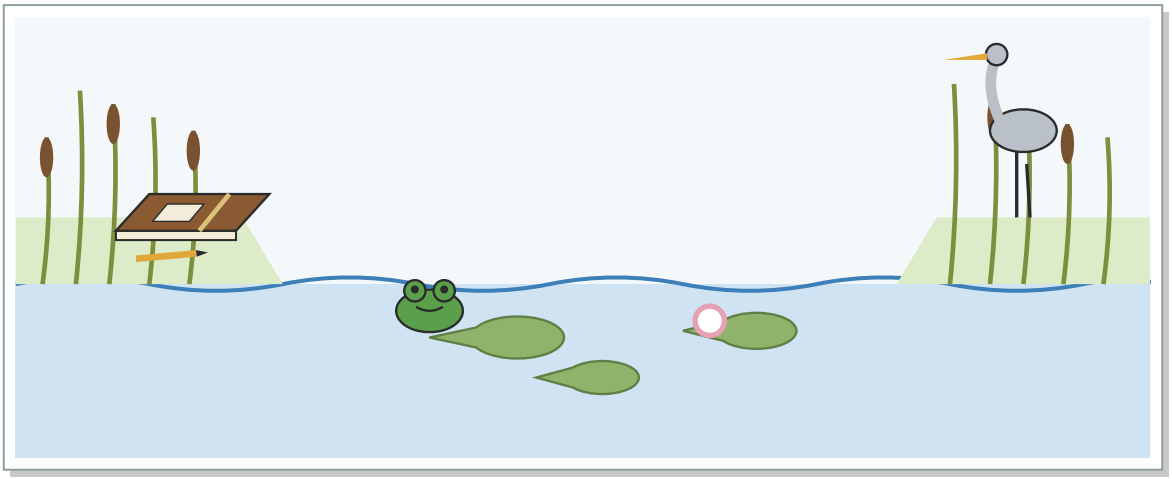

Hier lag het schrift, tussen het riet.

Uit het slootschrift

Beste vinder,

Al zeventig jaar kijk ik naar de sloot achter mijn huis. Alles wat ik zie, schrijf ik in dit schrift. Maar niet zomaar! Ik verstop het in raadsels, codes en puzzels. Lees goed, en kijk goed.

Begin maar met mijn raadsels. Elk raadsel gaat over een dier uit de sloot.

Opa Snoek

1 Ik heb een lange snavel. Ik sta op één poot in het water. Ik eet kikkers en vissen. Wie ben ik?

> **Antwoord:** reiger

2 Ik heb vier vleugels die glimmen in de zon. Ik vlieg heel snel heen en weer boven het water. Wie ben ik?

Antwoord: libel / libelle / waterjuffer

Toelichting: Ook "waterjuffer" is goed. Het is een familielid van de libel, en het past bij alle aanwijzingen.

Zo werkt een goed raadsel

- De eerste aanwijzing past bij veel dieren.
- Elke aanwijzing maakt het kleiner.
- De laatste aanwijzing past maar bij één dier.

3 Opa schreef een raadsel over de eend, maar de zinnen staan door elkaar. Zet ze op volgorde, van vaag naar precies.

A Ik kan zwemmen en vliegen.

B Ik heb twee poten.

C Ik zeg: kwak!

D Ik heb zwemvliezen aan mijn poten.

Antwoord: B › A › D › C (ook goed: A › B › D › C; B › D › A › C)

Toelichting: De eerste zin past bij heel veel dieren, de laatste maar bij één. Zin 1 en 2, en zin 2 en 3, mogen ook omgedraaid.

Doorvragen:

- Bij welke zin weet je het zeker? Waarom?
- Waarom is "Ik zeg kwak" een slechte eerste zin?

1		2		3		4
B	→	A	→	D	→	C

Mijn slootdieren

Een raadsel kun je ook oplossen met mijn tabel. Kijk welk dier bij **alle** aanwijzingen past.

Dier	Poten	Kan vliegen	Kan zwemmen
eend	2	ja	ja
reiger	2	ja	nee
kikker	4	nee	ja
watersalamander	4	nee	ja
libel	6	ja	nee
schrijvertje (een kever)	6	ja	ja

Dier	Poten	Kan vliegen	Kan zwemmen
waterspin	8	nee	ja
stekelbaars (een vis)	0	nee	ja

4 Ik kan vliegen én zwemmen. Ik heb zes poten. Wie ben ik?

> **Antwoord:** schrijvertje
>
> **Uitwerking:** Vliegen en zwemmen kunnen de eend en het schrijvertje. Zes poten heeft alleen het schrijvertje.

5 Ik kan niet vliegen. Ik heb meer poten dan een kikker. Wie ben ik?

> **Antwoord:** waterspin
>
> **Uitwerking:** Meer dan 4 poten hebben de libel, het schrijvertje en de waterspin. Daarvan kan alleen de waterspin niet vliegen.
>
> **Veelgemaakte fouten:**
>
> - Kiest het schrijvertje, omdat het "veel poten" heeft en kan zwemmen. Wijs op de eerste aanwijzing.

6 Ik heb vier poten. Ik kan zwemmen, maar niet vliegen. Wie ben ik?

A De kikker

B De watersalamander

C Dat kun je nog niet zeker weten

> **Antwoord:** C (Dat kun je nog niet zeker weten)
>
> **Toelichting:** Beide dieren passen bij alle drie de aanwijzingen. Dit is de kern van het deel. Een raadsel met twee antwoorden is nog niet af.
>
> **Veelgemaakte fouten:**
>
> - Kiest de kikker, omdat die bekender is. Vraag of de watersalamander ook past.

7 Schrijf één aanwijzing erbij, zodat het raadsel maar één antwoord heeft. Het antwoord moet de kikker worden.

> **Toelichting:** Bijvoorbeeld: "Ik heb geen staart", "Ik kwaak" of "Ik kan ver springen". "Ik ben groen" werkt niet: er zijn ook groene salamanders, en niet elke kikker is groen.
>
> **Doorvragen:**
>
> - Hoe weet je zeker dat jouw aanwijzing niet bij de salamander past?
>
> **Beoordelingscriteria:**
>
> - De aanwijzing past bij de kikker
> - De aanwijzing past niet bij de watersalamander

Woorden met twee betekenissen

Sommige woorden betekenen twee dingen. Daar maak ik graag raadsels mee. Elk raadsel hieronder heeft één woord als antwoord, met twee betekenissen.

Opa Snoek

8 Ik lijk op een kikker, maar mijn huid is bobbelig. Je kunt ook over mij naar de sloot lopen. Wie ben ik?

> **Antwoord:** pad
>
> **Toelichting:** Een pad (het dier) en een pad (een smalle weg).

9 Ik ben een platte vis. Maar ik zit ook in jouw arm. Wat ben ik?

> **Antwoord:** bot
>
> **Toelichting:** Een bot is een platte vis, en een bot zit in je lichaam.

10 Ik zoem van bloem naar bloem. Maar ik pas ook in deze zin: Opa woont ... de sloot. Wat ben ik?

> **Antwoord:** bij
>
> **Toelichting:** De bij (het insect) en bij (vlak naast). Het tweede woord is geen ding maar een klein woordje. Dat is extra lastig.
>
> **Doorvragen:**
>
> - Ken je nog meer woorden met twee betekenissen? (bank, blad, slot, kraan)

11 Schrijf zelf een raadsel over een dier uit de sloot. Begin vaag en eindig precies. Schrijf het antwoord er niet bij! Laat een klasgenoot raden.

> **Toelichting:** Laat de klasgenoot het raadsel echt raden. Raadt die een ander dier dat ook past? Dan mist er een aanwijzing, en dat is een mooi leermoment.
>
> **Beoordelingscriteria:**
>
> - Alle aanwijzingen kloppen met het dier
> - Minstens drie aanwijzingen, van vaag naar precies
> - Het raadsel heeft maar één antwoord

Extra uitdaging

Het woord **bank** betekent wel drie dingen. Welke? Schrijf een raadsel met drie aanwijzingen, voor elke betekenis één.

Over de extra uitdaging

Een zitbank, een bank voor geld en een zandbank in het water. Andere woorden met drie betekenissen zijn moeilijk te vinden; laat de leerling er gerust naar zoeken.

Terugblik. Aan het eind van dit deel vult de leerling op het antwoordblad een korte terugblik in: hoe moeilijk en hoe leuk het was, hoeveel hulp nodig was, en wat de leerling er nog over kwijt wil. Er is geen goed of fout. Gebruik het om de leerling bij te sturen en als begin van een gesprek met de leerling.

2. Opa's geheimschrift · 45 min

Drie codes, van makkelijk naar moeilijk: de cijfercode (A = 1, B = 2 ...), de schuifcode (elke letter één verder in het alfabet) en Opa's hekjesschrift (elke letter is een stukje van een hekje of een kruis, met of zonder stip). In het hekjesschrift heeft elke letter een eigen teken.

Taal zit hier in de **spelling**: in een code moet elke letter kloppen. Let op de IJ. In een code zijn dat twee letters, I en J; de Y is een andere letter. De vinder maakt bij de schuifcode een fout die veel kinderen maken: één verder schuiven om te ontcijferen, in plaats van één terug.

Vragen voor het gesprek:

- Hoe schrijf je IJ in een code? Waarom niet als Y?
- Hoe ontdekte je wat de vinder fout deed bij de schuifcode?
- Welke code vond je het lastigst om te ontcijferen? En om te schrijven?

Uit het slootschrift

Sommige dingen in de sloot zijn geheim. Die schrijf ik in code. Mijn eerste code is de **cijfercode**: elke letter is een getal.

Opa Snoek

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26

De cijfercode

12 Welk dier staat hier? 5 5 14 4

Antwoord: eend

Uitwerking: E = 5, E = 5, N = 14, D = 4.

Een briefje in cijfercode

11 15 13 · 2 9 10 · 8 5 20 · 18 9 5 20

13 Ontcijfer het briefje op kladpapier. Waar moet je naartoe? Schrijf het laatste woord op.

> **Antwoord:** riet
>
> **Uitwerking:** KOM BIJ HET RIET. BIJ is 2 9 10: de IJ is in de code twee letters.

14 In het briefje staat BIJ als 2 9 10. Hoe schrijf je **IJS** in de cijfercode?

A 9 10 19

B 25 19

C 10 19

> **Antwoord:** A (9 10 19)
>
> **Veelgemaakte fouten:**
>
> - 25 19: schrijft de IJ als een Y (25). In een Nederlands woord is de IJ een I en een J.
> - 10 19: hoort maar één klank en schrijft daarom maar één letter.
>
> **Doorvragen:**
>
> - Hoeveel letters heeft het woord IJS? Hoeveel klanken hoor je?

De schuifcode

Bij het riet staat maar één woord, in een andere code:

TMPPU

Ik schreef het in de **schuifcode**: ik schoof elke letter één plek verder in het alfabet. Van A maakte ik B, van B maakte ik C.

Opa Snoek

Ik probeerde het. Ik schoof elke letter één verder en kreeg **UNQQV**. Hè? Dat is geen woord!

15 Wat deed ik verkeerd?

A Ik schoof een letter verder, maar ik moest een letter terug.

B Ik las het woord achterstevoren.

C Ik gebruikte de cijfercode.

> **Antwoord:** A (Ik schoof een letter verder, maar ik moest een letter terug.)
>
> **Toelichting:** Opa schoof één verder om te coderen. Om te ontcijferen doe je het omgekeerde, één terug.

16 Welk woord schreef Opa?

Antwoord: sloot

Uitwerking: T wordt S, M wordt L, P wordt O, P wordt O, U wordt T.

17 Schrijf het woord **VIS** in de schuifcode. Schuif elke letter één verder.

Antwoord: wjt

Veelgemaakte fouten:

- UHR, omdat de leerling een letter terug schuift.

Mijn eigen hekjesschrift

Mijn liefste code heb ik zelf gemaakt. Elke letter staat in een hokje van een **hekje** of een **kruis**. Het teken van een letter zijn de lijntjes om zijn hokje. Staat er een stip bij de letter? Dan zet je ook een stip in het teken.

- A wordt ⌟ en E wordt □
- N wordt ⊡ en S wordt ∨

Opa Snoek

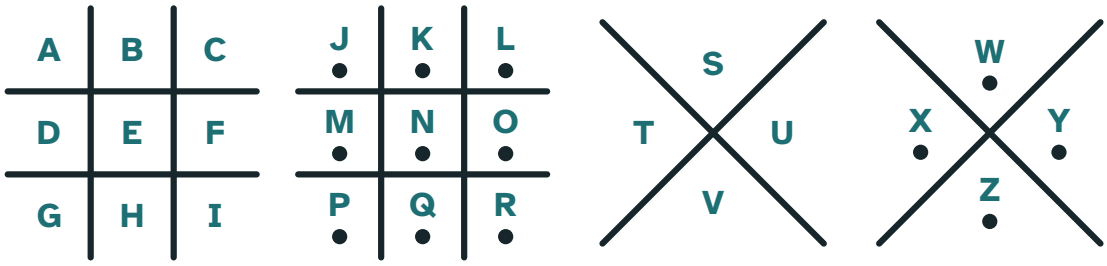

zonder stip | met stip | zonder stip | met stip

De sleutel van het hekjesschrift

18 Wat is het verschil tussen □ en ⊡?

A ⊡ heeft een stip, dus het is een letter uit het hekje met stippen

B ⊡ is een grotere letter

C Er is geen verschil

Antwoord: A (⊡ heeft een stip, dus het is een letter uit het hekje met stippen)

Opa zag een vogel bij de sloot

19 Welke vogel zag Opa?

Tip: Let op de twee eerste tekens. Samen zijn ze één klank.

Antwoord: ijsvogel

Uitwerking: I, J, S, V, O, G, E, L. De ijsvogel is een kleine blauw-oranje vogel die naar visjes duikt.

Veelgemaakte fouten:

- Leest IASVOGEL: een A in plaats van de J. Het hoekje is hetzelfde, maar de J heeft een stip.

Het laatste geheim op deze bladzijde

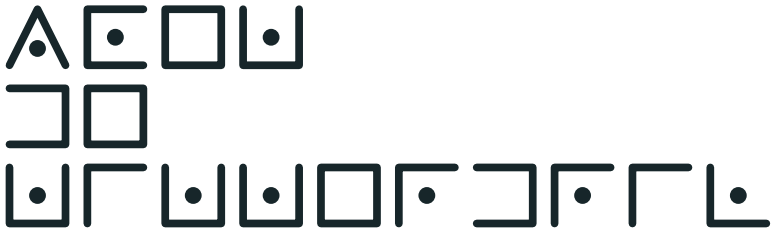

20 Ontcijfer het geheim. Wat moet je zoeken?

Antwoord: kikkerdril

Uitwerking: ZOEK DE KIKKERDRIL. Dit leidt naar het volgende deel.

21 Schrijf het woord **SLOOT** in hekjesschrift.

Toelichting: Goed is:

Beoordelingscriteria:

- Vijf tekens, elk teken past bij zijn letter
- De L en de O hebben een stip, de S en de T niet

22 Schrijf een geheim briefje voor een klasgenoot. Kies een van de drie codes. Kan je klasgenoot het ontcijferen?

Beoordelingscriteria:

- Het briefje is goed gecodeerd (controleer een paar letters)
- Er staat bij welke code het is
- Een IJ is als twee letters gecodeerd

Extra uitdaging

Verzin je eigen geheimschrift met tekens, net als Opa. Teken een sleutel voor alle letters op de achterkant van je antwoordblad. Schrijf er een briefje mee voor Opa.

Over de extra uitdaging

Kijk of de sleutel werkt. Heeft elke letter een eigen teken, en lijken twee tekens niet te veel op elkaar? Een sterke leerling bedenkt een systeem (zoals Opa's hokjes) in plaats van 26 losse tekens.

Terugblik. Aan het eind van dit deel vult de leerling op het antwoordblad een korte terugblik in: hoe moeilijk en hoe leuk het was, hoeveel hulp nodig was, en wat de leerling er nog over kwijt wil. Er is geen goed of fout. Gebruik het om de leerling bij te sturen en als begin van een gesprek met de leerling.

3. Woorden bouwen · 45 min

Twee manieren om woorden te bouwen. Eerst **woordladders**: steeds één letter veranderen, en elke stap moet een echt woord zijn. Daarna **samengestelde woorden**: twee woorden aan elkaar plakken. Het laatste stuk zegt wat het is: een rietvogel is een vogel, een viskikker zou een kikker zijn. Gebruik geen grammaticatermen; het gaat om spelen met woorden en goed kijken wat ze betekenen.

Vragen voor het gesprek:

- Bij BEK naar BAD kan het op twee manieren. Welke vond jij?
- Is een kikkervis een kikker of een vis? Hoe weet je dat?
- Welk nieuw woord vond je het grappigst?

Ik ging naar de sloot en zocht de kikkerdril. Ik vond hem! En in het schrift vond ik de bladzijde met de titel **Woordladders**.

Woordladders

Met een woordladder klim je van het ene woord naar het andere. De regel: je verandert steeds **één letter**, en elke stap moet een echt woord zijn. Van **POOT** naar **BOOT** is één stap.

Opa Snoek

23 Van **POOT** naar **BOOM** in twee stappen: POOT, ..., BOOM. Welk woord staat in het midden?

Antwoord: boot

Toelichting: POOM is geen woord, dus BOOT is de enige weg.

24 Van **BEK** naar **BAD**: BEK, ..., BAD. Welk woord staat in het midden?

Antwoord: bak / bed

Toelichting: BAK en BED zijn allebei goed. Vraag of de leerling allebei de manieren vindt.

Ik dacht dat het sneller kon. Van BEK naar BAD in één stap!

25 Mag dat?

A Ja, want BAD is een echt woord.

B Nee, want er veranderen twee letters.

Antwoord: B (Nee, want er veranderen twee letters.)

26 Zet deze woordladder op volgorde. Begin bij **VIS**.

A MES

B MOS

C VIS

D VOS

Antwoord: C › D › B › A

Uitwerking: VIS, VOS (i wordt o), MOS (v wordt m), MES (o wordt e). Er is maar één volgorde, want van VIS kun je alleen naar VOS.

1		2		3		4
C	→	D	→	B	→	A

27 Maak zelf een woordladder van minstens drie stappen. Schrijf elke stap op een eigen regel.

Toelichting: Korte woorden van drie of vier letters werken het best. Wie het makkelijk vindt, kiest een begin- en eindwoord en zoekt de weg ertussen.

Beoordelingscriteria:

- Elke stap verandert precies één letter
- Elk woord is een echt woord

Plakwoorden

Kikker en **dril** wordt **kikkerdril**. Twee woorden plakken samen tot één nieuw woord. Het **laatste** stuk zegt wat het is: kikkerdril is dril (eitjes) van een kikker.

Opa Snoek

Eerste stuk	**water**	**kikker**	**vis**	**sloot**	**riet**
Tweede stuk	lelie	dril	net	kant	slak

Je mag elk eerste stuk combineren met elk tweede stuk.

28 Maak zoveel mogelijk echte woorden met een eerste stuk en een tweede stuk uit de tabel.

Toelichting: Bijvoorbeeld: waterlelie, waterslak, waterkant, kikkerdril, visnet, slootkant. Verzonnen woorden horen bij het fantasiedier.

Beoordelingscriteria:

- Minstens vijf echte woorden
- Elk woord is goed gespeld, met de twee stukken aan elkaar

29 Welk van deze twee woorden is een **vogel**?

A rietvogel

B vogelriet

> **Antwoord:** A (rietvogel)
>
> **Toelichting:** Het laatste stuk zegt wat het is. Een rietvogel is een vogel die in het riet leeft. Vogelriet zou riet zijn.
>
> **Doorvragen:**
>
> - Is een waterslak water of een slak?

30 Een **kikkervis** zou een vis zijn. Wat zou een **viskikker** zijn?

> **Antwoord:** kikker / een kikker
>
> **Veelgemaakte fouten:**
>
> - Vis: kijkt naar het eerste stuk, zoals bij de kikkervis.

31 Plak twee slootdieren aan elkaar, bijvoorbeeld een **snoek** en een **slak**. Zo krijg je een **snoekslak**! Teken jouw nieuwe slootdier.

> **Beoordelingscriteria:**
>
> - Het dier heeft iets van allebei de dieren
> - Het laatste stuk van de naam zie je het meest (een snoekslak is vooral een slak)

32 Hoe heet jouw dier? Wat kan het? Schrijf twee of drie zinnen voor in het slootschrift.

> **Beoordelingscriteria:**
>
> - De naam is twee dieren aan elkaar geplakt
> - De zinnen passen bij beide dieren

Extra uitdaging

Wie maakt het langste plakwoord? **waterlelieblad**... kan het nog langer? Plak zoveel woorden als je kunt, maar het moet wel iets betekenen. Wat is het eigenlijk, als je naar het laatste stuk kijkt?

> **Over de extra uitdaging**
>
> Bijvoorbeeld waterleliebladrand of slootkantrietvogelnest. Laat de leerling uitleggen wat het woord betekent, van achter naar voren: een nest van een rietvogel aan de slootkant.

> **Terugblik.** Aan het eind van dit deel vult de leerling op het antwoordblad een korte terugblik in: hoe moeilijk en hoe leuk het was, hoeveel hulp nodig was, en wat de leerling er nog over kwijt wil. Er is geen goed of fout. Gebruik het om de leerling bij te sturen en als begin van een gesprek met de leerling.

4. De laatste bladzijde · 45 min

Eerst Opa's **slootregister**: dieren sorteren op twee kenmerken tegelijk. De twijfelgevallen zijn de kern: de waterspin heeft acht poten (een spin, geen insect), en de larve van een libel heeft zes poten maar kan nog niet vliegen. Daarna de **kruiswoordpuzzel**: de grijze vakjes vormen het woord STIL, Opa's laatste geheim. Tot slot maakt de leerling zelf een kleine kruiswoordpuzzel.

Vragen voor het gesprek:

- Waar zette je de libellenlarve? Waarom daar en niet bij de libel?
- Welk woord van de puzzel vond je als eerste? Hielp dat bij de andere?
- Wat bedoelt Opa met "wie stil is, ziet alles"?

Achterin het schrift zat een losse bladzijde. Er stonden allemaal dieren op, door elkaar. Daarboven stond **Mijn slootregister**.

Mijn slootregister

Ik sorteer mijn dieren op twee vragen tegelijk: **kan het vliegen?** en **heeft het zes poten?** Let goed op. Er zitten een paar lastige tussen!

Opa Snoek

33 Sorteer Opa's dieren. Schrijf elke letter op de goede plek in het schema.

Tip: Een libellenlarve is een jonge libel. Hij woont nog onder water en heeft nog geen vleugels.

A libel	**B** eend	**C** waterspin
D mug	**E** libellenlarve	**F** kikker
G reiger	**H** schrijvertje	**I** stekelbaars

Antwoord: Kan vliegen en Heeft zes poten: A, D, H · alleen Kan vliegen: B, G · alleen Heeft zes poten: E · geen van beide: C, F, I

Veelgemaakte fouten:

- Zet de waterspin bij zes poten: een spin heeft acht poten.
- Zet de libellenlarve bij de libel: het is hetzelfde dier, maar nu kan hij nog niet vliegen.

Doorvragen:

- Welke dieren in het midden lijken op elkaar? (Het zijn allemaal insecten.)

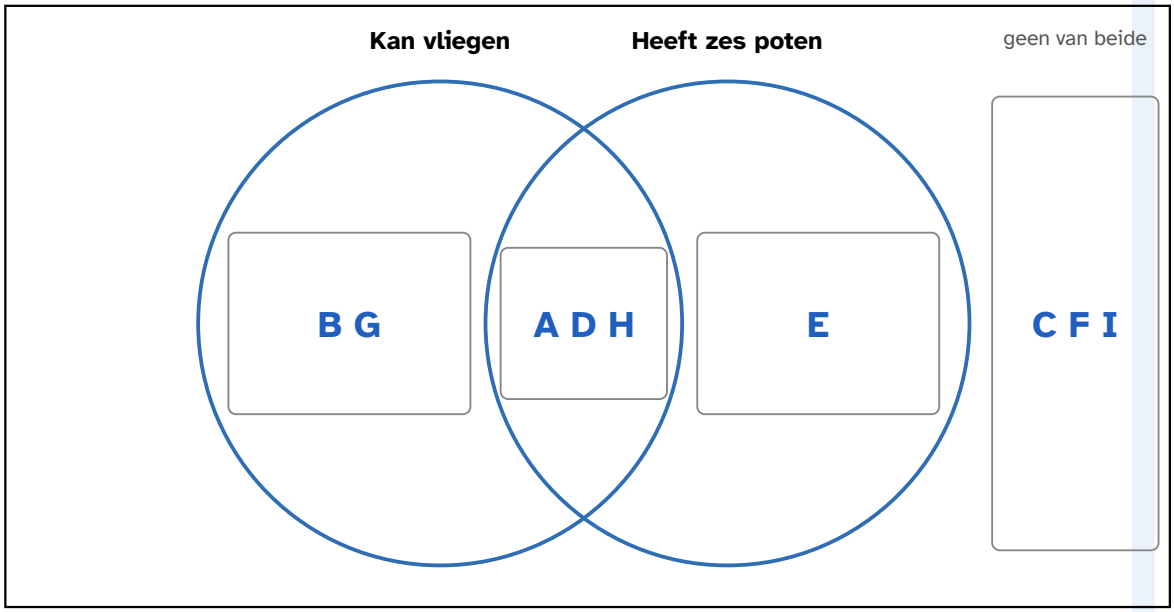

34 Alle dieren met zes poten zijn **insecten**. Welk dier lijkt op een insect, maar is het niet?

A mug

B waterspin

C schrijvertje

D libellenlarve

Antwoord: B (waterspin)

Toelichting: Spinnen hebben acht poten en zijn geen insecten. De libellenlarve is wel een insect, ook al kan hij nog niet vliegen.

Mijn laatste puzzel

Je hebt bijna alles opgelost. Nu nog mijn grootste geheim. Het staat in de **grijze vakjes** van deze puzzel.

Opa Snoek

35 Los de kruiswoordpuzzel op. Schrijf de woorden in de vakjes op je antwoordblad, één letter per vakje.

Tip: Begin met het woord dat je het zekerst weet. Gebruik de letters die al in de vakjes staan.

Horizontaal

1 Ik draag mijn huis op mijn rug en ik ga nooit hard.

3 Een grote vis met scherpe tanden. Opa heet ook zo.

5 Een grote grijze vogel. Ik sta op één poot te wachten.

6 Ik heb zwemvliezen en ik zeg: kwak!

Verticaal

2 Als ik klein ben, heb ik een staart. Als ik groot ben, spring ik en kwaak ik.

4 Ik heb vier glimmende vleugels. Als larve woon ik onder water.

5 Hoge sprieten langs de kant. Hier lag een briefje bij.

Antwoord: Horizontaal: 1 SLAK, 3 SNOEK, 5 REIGER, 6 EEND · Verticaal: 2 KIKKER, 4 LIBEL, 5 RIET · (STIL)

Toelichting: Elk goed woord is een punt. Woorden die kruisen helpen elkaar; wie vastloopt, kan beginnen met KIKKER of EEND.

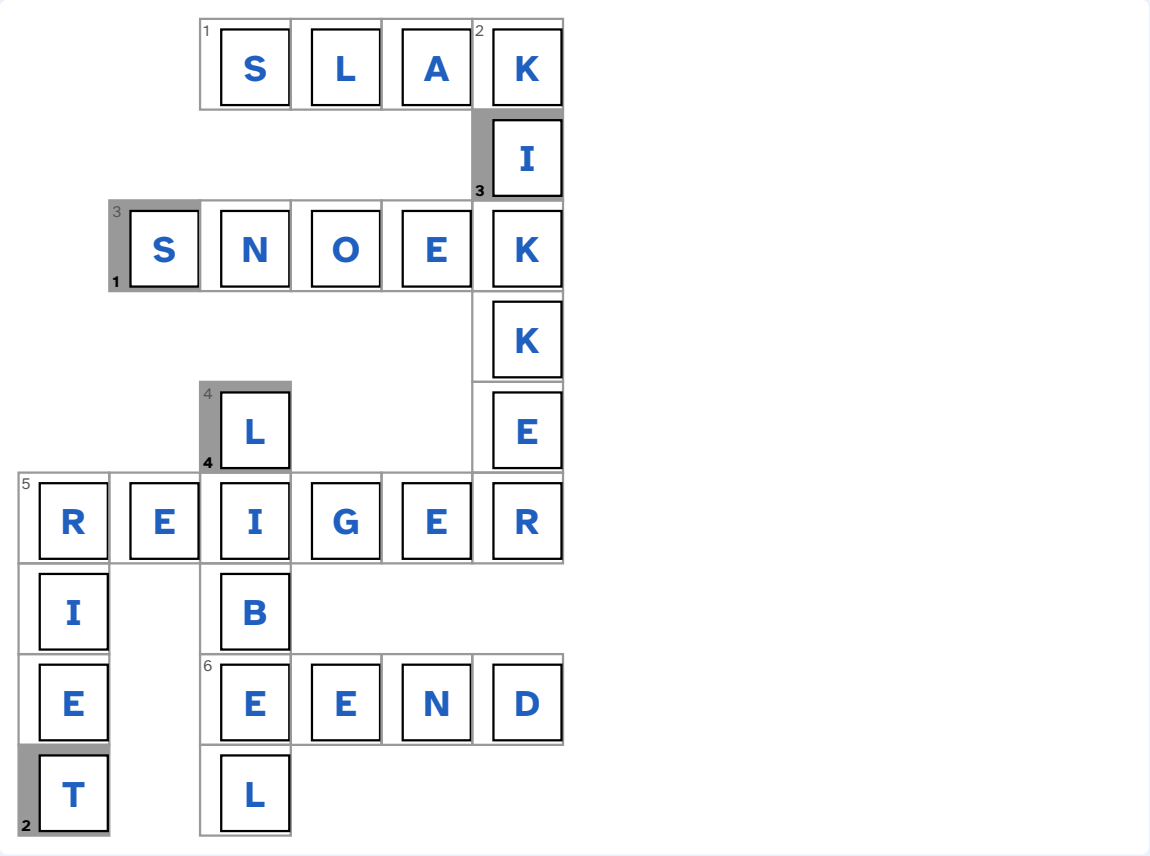

36 Lees de grijze vakjes in de volgorde van de kleine nummers. Welk woord staat er?

Antwoord: stil

Uitwerking: S (van SNOEK), T (van RIET), I (van KIKKER), L (van LIBEL): STIL.

Mijn grootste geheim

Het grootste geheim van de sloot is geen code. Wie **stil** is en goed kijkt, ziet alles: de reiger die wacht, de kikkerdril, het schrijvertje dat rondjes draait.

Dit schrift is nu van jou. Schrijf er je eigen bladzijde in!

Opa Snoek

37 Maak zelf een kleine kruiswoordpuzzel van minstens drie woorden die elkaar kruisen. Teken de vakjes op het rooster. Zet een klein nummer in het eerste vakje van elk woord.

Toelichting: Laat de leerling eerst de woorden kiezen en zoeken welke letters ze delen. Een woordenlijst van de sloot helpt. Pas daarna tekenen.

Beoordelingscriteria:

- Minstens drie woorden die elkaar kruisen, met dezelfde letter op het kruispunt
- Elk woord heeft een nummer in zijn eerste vakje
- De puzzel is op te lossen

38 Schrijf bij elk nummer een aanwijzing. Laat een klasgenoot je puzzel oplossen!

Beoordelingscriteria:

- Elke aanwijzing past bij precies één woord van de puzzel
- De aanwijzingen zijn zo geschreven dat een klasgenoot het woord kan vinden (zoals Opa's raadsels)

Extra uitdaging

Maak een kruiswoordpuzzel waarin de grijze vakjes een geheim woord vormen. Kies een woord uit de sloot.

Over de extra uitdaging

Het lastige is dat de letters van het geheime woord in de puzzelwoorden moeten zitten. Een slimme aanpak is eerst het geheime woord kiezen en dan bij elke letter een woord zoeken.

Terugblik. Aan het eind van dit deel vult de leerling op het antwoordblad een korte terugblik in: hoe moeilijk en hoe leuk het was, hoeveel hulp nodig was, en wat de leerling er nog over kwijt wil. Er is geen goed of fout. Gebruik het om de leerling bij te sturen en als begin van een gesprek met de leerling.